

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دعاوی ایران در دیوان بین المللی دادگستری

تألیف

سید داود آقایی

(استاد دانشگاه تهران)

یونس علاقه‌بند حسینی

امین قنبری امیرهنده

شماره مسلسل ۷۸۹۷

شماره انتشار ۳۴۷۱

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور : آقایی، سیدداود، ۱۳۳۳-
: دعاوی ایران در دیوان بین‌المللی دادگستری / تألیف داود آقایی، یونس
علاقه‌بند حسینی، امین قنبری امیرهنده
: تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۲.
: ۲۶۰ ص.
: انتشارات دانشگاه تهران، ۳۴۷۱.
978-964-03-6575-5 :
: فیا :
: کتابخانه.
: دیوان بین‌المللی دادگستری
: ایران - دعاوی علیه ایالات متحده
: ایالات متحده - دعاوی علیه ایران
: انگلستان - دعاوی علیه ایران
: علاقه‌بند حسینی، یونس، ۱۳۶۳-
: قنبری امیرهنده، امین، ۱۳۶۲-
: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات
KZ۶۲۷۵ / ۱۷۵ : ۳۹۱
: ۳۴ :
: ۳۳۷۵۸۹۵ : شماره کتابخانه ملی

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و نشریات است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از
فوتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، برقراری وبسایت‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب،
بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود.

9 789640 365755

عنوان: دعاوی ایران در دیوان بین‌المللی دادگستری
تألیف: دکتر سید داود آقایی - یونس علاقه‌بند حسینی - امین قنبری امیرهنده
ویراستار: محمد قیصری
نویت چاپ: اول
تاریخ انتشار: ۱۳۹۲
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران
چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلفان است»
«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است»
بها: ۱۲۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرش مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران
پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: http://press.ut.ac.ir
بخش و فروش: تلفکس ۸۸۰۱۲۰۷۸

فهرست مطالب

خ	پیش درآمد.....
۱	گفتار مقدماتی: دیوان بین‌المللی دادگستری.....
۲	نخستین جایگاه دیوان در حقوق بین‌الملل؛ قانونگذاری قضایی.....
۳	دوم، صدور رأی و ترتیبات شکلی مربوط به آن.....
۳	۱. طرح دعوی.....
۵	۲. رسیدگی‌های کارشناسی.....
۷	۳. رسیدگی‌های شش‌ماهه.....
۷	۴. آمادگی برای شور.....
۸	۵. شور و تهیه پیش‌نویس مقدماتی.....
۹	۶. پیش‌نویس مقدماتی دوم.....
۱۰	۷. رأی‌گیری.....
۱۰	۸. تکثیر رأی.....
۱۱	۹. انتشار رأی.....
۱۱	سوم، منابع مورد استفاده دیوان؛ کلیات ماده ۳۸ اساسنامه.....
۱۲	۱. معاهدات بین‌المللی.....
۱۴	۲. عرف.....
۱۶	۳. اصول کلی حقوقی.....
۱۷	۴. تصمیمات قضایی و آموزه‌های برجسته‌ترین اساتید حقوق بین‌الملل از ملل معارف.....
۲۰	چهارم، جایگاه قضات در دیوان.....
۲۳	فهرست منابع گفتار مقدماتی.....

گفتار نخست: پرونده شرکت نفت ایران - انگلیس (بریتانیا علیه ایران)

۲۶	۱. مقدمه: زمینه عمومی دعوی.....
۲۸	۲. طرح دعوا و دادخواست دولت بریتانیا.....
۲۹	۳. صلاحیت دیوان در دادخواست دولت بریتانیا.....
۳۰	۴. مبانی ماهوی ادعای دولت بریتانیا علیه دولت ایران.....

۳۲.....	۵. درخواست قرار موقت از سوی دولت بریتانیا
۳۵.....	۶. دیوان بین‌المللی دادگستری؛ ایرادات مقدماتی و ردّ دعوی
۳۹.....	۷. رأی دیوان
۴۸.....	۸. ارائه پاره‌ای تعاریف درخصوص پرونده نفت ایران - انگلیس
۵۰.....	۹. نتیجه‌گیری
۵۵.....	فهرست منابع گفتار نخست

بخش دوم: پرونده کارکنان دیپلماتیک و کنسولی آمریکا در تهران (ایالات متحده علیه ایران)

۵۸.....	۱. مقدمه
۵۸.....	۲. صلاحیت دیوان بین‌المللی دادگستری در دادخواست دولت ایالات متحده آمریکا
۶۳.....	۳. ماهیت؛ ادعاهای دولت ایالات متحده آمریکا علیه دولت ایران
۶۹.....	۴. ادعای متقابل: مواضع دولت ایران نسبت به کلیت دعوی
۷۰.....	۵. پاسخ دولت ایالات متحده آمریکا به ادعای جاسوسی
۷۱.....	۶. درخواست قرار موقت دولت ایالات متحده آمریکا؛ ایرادات دولت ایران و پاسخ دیوان
۷۷.....	۷. رأی ماهوی دیوان
۷۸.....	۸. مسأله صلاحیت
۸۴.....	۹. امور واقع و مسأله بار اثبات
۹۳.....	۱۰. قانون قابل اجرا و توصیف وضعیت
۱۰۰.....	۱۱. حکم نهایی دیوان
۱۰۲.....	۱۲. غرامت و ترک دادرسی
۱۰۵.....	۱۳. بررسی تحلیلی پاره‌ای از مسائل مطرح در پرونده
۱۰۸.....	۱.۱۳. جایگاه حقوق دیپلماتیک و کنسولی در حقوق بین‌الملل
۱۰۹.....	۲.۱۳. نوآوری نظری دیوان؛ نظام‌های خودبسنده
۱۱۵.....	۳.۱۳. عملیات نظامی دولت ایالات متحده آمریکا علیه ایران
۱۲۰.....	۴.۱۳. غیبت خوانده
۱۲۱.....	۱۴. سخن آخر: تسخیر سفارت ایالات متحده آمریکا در اندیشه‌های رهبر کبیر انقلاب
۱۲۲.....	۱.۱۴. تسخیر سفارت آمریکا، عامل کوتاه شدن دست ایالات متحده از ذخایر ایران
۱۲۲.....	۲.۱۴. سفارت ایالات متحده؛ مرکز توطئه بر ضد ملت

۳، ۱۴	عملکرد آمریکا در ایران نمونه‌ای از نقض قوانین بین‌المللی	۱۲۳
۴، ۱۴	گروگان‌گیری در سفارت آمریکا واکنشی به پناه دادن آن کشور به شاه مخلوع	۱۲۳
۵، ۱۴	انگیزه تبلیغات ایالات متحده در مسأله گروگان‌گیری	۱۲۳
۶، ۱۴	دیپلمات‌های آمریکایی، مأموران سیاسی نبوده‌اند	۱۲۴
۷، ۱۴	تسخیر سفارت آمریکا؛ زمینه‌ساز شکستن هیبت و هیمنه ایالات متحده	۱۲۴
۸، ۱۴	تسخیر سفارت آمریکا؛ بازتاب اراده ملت و نمونه بارز دخالت مردم در امور سیاسی	۱۲۴
۹، ۱۴	ایقان نظامی ایالات متحده؛ نقض آشکار حقوق بین‌الملل	۱۲۵
۱۰، ۱۴	تسخیر سفارت آمریکا؛ نمایش قدرت ملی، انسانی و اسلامی ملت ایران	۱۲۵
۱۱، ۱۴	دستگیری و کشتن جاسوس‌های در کسوت دیپلمات، نمایانگر امکان مقابله با آمریکا	۱۲۵
۱۵	نتیجه‌گیری	۱۲۶
فهرست منابع گفتار دوم		۱۲۷

گفتار سوم: پرونده سانحه هوایی ۱۹۸۸ (ایران علیه ایالات متحده)

۱	مقدمه	۱۳۲
۲	ناو وینسنس	۱۳۳
۳	دادخواست دولت ایران	۱۳۵
۴	صلاحیت دیوان برای رسیدگی به دعوی	۱۳۶
۵	ماهیت ادعاهای مطروح از سوی دولت ایران در دادخواست	۱۴۲
۶	لایحه دولت ایران	۱۴۳
۷	ایرادات مقدماتی دولت ایالات متحده آمریکا	۱۴۸
۸	ملاحظات دولت ایران در رابطه با ایرادات مقدماتی	۱۵۴
۹	رسیدگی به قضیه در دیوان بین‌المللی دادگستری	۱۵۶
۱۰	پرداخت غرامت و ترک دعوی از سوی ایران	۱۵۷
۱۱	بررسی تحلیلی: محکومیت مطلق اقدام دولت ایالات متحده	۱۵۸
۱۲	نتیجه‌گیری	۱۶۲
فهرست منابع گفتار سوم		۱۶۳

گفتار چهارم: پرونده سکوهای نفتی (ایران علیه ایالات متحده)

۱	مقدمه	۱۶۶
---	-------	-----

۲. دعاوی دولت ایران علیه دولت ایالات متحده آمریکا..... ۱۶۷
۳. صلاحیت دیوان برای ورود به دعوی بر اساس دادخواست دولت ایران..... ۱۶۸
۴. ایراد مقدماتی دولت ایالات متحده: صلاحیت..... ۱۷۰
۵. خلاف بین‌المللی منتسب به دولت ایالات متحده حسب دادخواست..... ۱۷۲
۶. جهات توجیه‌کننده ناروایی عمل خلاف از سوی دولت ایالات متحده..... ۱۷۵
۷. رأی صلاحیتی سال ۱۹۹۶ دیوان..... ۱۷۷
۸. دعوا متقابل دولت ایالات متحده..... ۱۸۲
۹. صلاحیت دیوان برای رسیدگی به ادعای متقابل دولت ایالات متحده..... ۱۸۳
۱۰. دولت ایران: ایراد صلاحیت دیوان برای رسیدگی به دعوی متقابل..... ۱۸۳
۱۱. ماهیت ادعای دولت ایالات متحده در دعوی متقابل..... ۱۸۴
۱۲. رأی ماهوی دیوان..... ۱۸۵
- ۱.۱۲. رأی ماهوی: سر موع..... ۱۸۸
- ۲.۱۲. رأی ماهوی: آزادی تجارت..... ۱۹۲
- ۳.۱۲. رأی ماهوی: دعوی متقابل دولت ایالات متحده..... ۱۹۴
۱۳. بررسی تحلیلی پارهای از مسائل مطرح شده..... ۱۹۴
- ۱.۱۳. تقدّم و تأخّر رسیدگی به دعا و دعا و دعا متقابل..... ۱۹۵
- ۲.۱۳. شیوه تفسیر عهدنامه مودت در رأی سکوها..... ۱۹۹
- ۳.۱۳. مسأله ادله اثبات در دعوی متقابل و موضع انتساب..... ۲۰۳
- ۴.۱۳. دیوان و مسأله ممنوعیت توسل به زور..... ۲۰۵
- ۵.۱۳. دیوان و دفاع مشروع در رأی سکوها..... ۲۰۸
- ۶.۱۳. ضرورت..... ۲۱۷
- ۷.۱۳. اصل تفکیک در حقوق بین‌الملل بشردوستانه و پرونده سکوها..... ۲۱۹
۱۴. نتیجه‌گیری..... ۲۲۱
- فهرست منابع گفتار چهارم..... ۲۲۳
- پیوست: متن عهدنامه مودت..... ۲۲۵
- فهرست منابع نهایی..... ۲۳۹
- نمایه..... ۲۵۱

پیش درآمد:

دیوان بین‌المللی دادگستری، یکی از ارکان اصلی ملل متحد و رکن قضایی آن به‌شمار می‌رود. اساسنامه دیوان جرمه‌ای لاینفک منشور ملل متحد محسوب می‌شود و هر یک از کشورهای عضو ملل متحد به‌ر صورت خودکار به عضویت دیوان درآمده و اساسنامه آن را همراه با منشور می‌پذیرند. دیوان بین‌المللی دادگستری مرجعی است که صرفاً به دعاوی حقوقی بین دولت‌ها رسیدگی می‌کند و نه سازمان‌های بین‌المللی و غیره. برخی از سازمان‌های بین‌المللی از جمله سازمان ملل متحد از طریق مجمع عمومی و یا مجمع امنیت و یا برخی کارگزاری‌های تخصصی وابسته به سازمان ملل متحد که مجوز لازم را از مجمع عمومی دریافت کرده باشند، می‌توانند از دیوان پیرامون اختلاف بر سر موضوعاتی حقوقی درخواست مشورتی کنند. اما افراد حق مراجعه مستقیم به دادگاه برای طرح دعوا را ندارند، مگر اینکه مورد حمایت دولت متبوعشان قرار بگیرند که در اینصورت دولت متبوع آنان البته تحت شرایطی از جمله آنکه مدعی که مدعی است از سوی یک دولت بیگانه یا از ناحیه اتباع یک دولت خارجی متحمل ضرر و زیان شده است نخست مراحل دادرسی را در دادگاه‌های محلی (محل وقوع جرم) صلی کرده باشد، دوم بتواند ثابت کند خود را در رابطه با دولتی که می‌خواهد از حمایتش برخوردار شود به اثبات برساند و سوم پاکدستی بیگانه‌ای خود را در جرمی که منتهی به وارد شدن ضرر و زیان به او شده است، به اثبات برساند. در صورت جمع بودن این شرایط، وی می‌تواند به دولت متبوع خود مراجعه و خواستار بهره‌مندی از حمایت دیپلماتیک او شود. البته اعمال حمایت دیپلماتیک از سوی دولت متبوع فرد زیان‌دیده، یک امر اختیاری است و دولت اگر دولت ذریبط آن را پذیرفت، بدو از طریق سیاسی موضوع را با دولت ذینفع دیگر دنبال می‌کند. چنانچه روند سیاسی نتیجه بخش نبود، در اینصورت دولت فرد زیان‌دیده، پرونده را از عرصه ملل متحد به عرصه بین‌المللی می‌کشانند و طرفیت دعوی را با دولت دیگر، خود بر عهده می‌گیرد.

طبق اساسنامه، دیوان بین‌المللی دادگستری در صورتی به اختلافات میان دولت‌ها رسیدگی می‌کند که این اختلافات ماهیت حقوقی داشته و از قابلیت رسیدگی حقوقی برخوردار باشند. به‌علاوه، دیوان به دعوایی رسیدگی می‌کند که طرفین به یکی از سه روش ذیل صلاحیت دیوان را پذیرفته باشند: پذیرش صلاحیت اجباری، یکی از روش‌های رسیدگی دیوان به یک دعوی توافقی میان دو دولت است. دیوان معمولاً به دعوایی رسیدگی می‌کند که طرفین دعوی، صلاحیت اجباری دیوان بین‌المللی دادگستری را به‌موجب بند اختیاری اساسنامه پذیرفته باشند که خود از دو طریق و قبل از بروز دعوا حاصل می‌شود. یکی از راه صدور یک اعلامیه یک‌جانبه؛ بر اساس بند ۲ ماده ۳۶ اساسنامه دیوان

بین‌المللی دادگستری، دولت‌های امضاکننده این اساسنامه می‌توانند صلاحیت اجباری دیوان را ضمن صدور یک اعلامیه یکجانبه (بدون نیاز به قرارداد خاص) در مقابل هر دولت دیگری که همین تعهد را پذیرفته باشد، نسبت به تمام اختلافات حقوقی در موارد ذیل قبول کنند: تفسیر یک معاهده، هر مسأله‌ای که مربوط به حقوق بین‌الملل باشد، حقیقت هر امری که در صورت ثبوت، نقض یک تعهد بین‌المللی به حساب آید، نوع و میزان غرامتی که باید برای نقض یک تعهد بین‌المللی داده شود. باید توجه داشت که صدور این قبیل اعلامیه‌ها اختیاری است، یعنی دولت‌ها در صدور یا عدم صدور آن آزادی کامل دارند و می‌توانند هر موقع و هر زمانی که مناسب تشخیص دهند چنین اعلامیه‌ای را صادر کنند و شرطی از جمله شرط عمل متقابل در آن قرار دهند و هر موقع که صلاح دانستند آن را پس بگیرند و یا اصلاحاتی در آن انجام دهند و یا اعلامیه دیگری را جایگزین آن سازند. اما پس از آن که اعلامیه پذیرش صلاحیت اجباری تسلیم دبیرکل سازمان ملل شد، دولت تسلیم‌کننده اعلامیه در مقابل دیگر دولت‌هایی که تعهد مشابه را سپرده‌اند، متعهد می‌شود که حل و فصل آن قبیل اختلافاتی را که در اعلامیه بدان‌ها اشاره شده است به دیوان بین‌المللی دادگستری ارجاع نماید.

روش دوم، پذیرش صلاحیت دیوان بر اساس توافق دولت‌ها در یک کنوانسیون یا معاهده بین‌المللی و یا قرارداد دوجانبه و یا چند جانبه است. به واسطه آن دیوان مرجع رسیدگی به اختلافات ناشی از معاهده و یا قرارداد مربوط میان اعضا و یا جهت تأیید ماده قراردادهای تعیین می‌گردد و لذا اعضای این نوع کنوانسیون‌ها و یا طرف‌های معاهد در قبلی فوق می‌توانند موضوعات مورد اختلاف با سایر اعضا را به دیوان ارجاع دهند اعم از اینکه طرف مقابل راضی به این امر باشد یا نباشد ولی چون از قبل در چارچوب کنوانسیون یا قرارداد مربوطه صلاحیت اجباری دیوان را پذیرفته، رضایت او مفروض تلقی می‌گردد.

روش سوم توافق رسمی طرفین یا طرف‌های دعوا برای ارجاع یک موضوع به دیوان بین‌المللی دادگستری، بعد از بروز دعواست. در این روش، دولت‌های طرف یک اختلاف در یک توافق رسمی ارجاع آن موضوع مشخص به دیوان و در خواست صدور رأی از دیوان را می‌پذیرند. مرجع براساس موازین و مقررات مندرج در اساسنامه دیوان، مبانی صلاحیت دیوان برای رسیدگی به دعوا را برای توافقی یا درخواست نظر مشورتی مشخص گردیده است، اما همواره مرحله اول دادرسی در دیوان بحث صلاحیت دیوان است. در واقع طرف‌های دعوا یا طرف‌های حاضر در یک دعوای بین‌المللی که با هدف درخواست نظر مشورتی از طریق ارکان یا کارگزاری‌های سازمان ملل متحد به دیوان مراجعه می‌کنند، معمولاً پیش از رسیدگی به محتوای دعوی در مرحله نخست بحث صلاحیت دیوان جهت رسیدگی به اختلاف را مطرح می‌کنند و سپس به محتوای دعوا می‌پردازند.

آثار حقوقی و سیاسی مراجعه به دیوان

ارجاع یک موضوع به دیوان یا درخواست رسیدگی دیوان به یک موضوع از سوی یک کشور، علاوه بر این که یک اقدام حقوقی محسوب می‌شود، می‌تواند نوعی اقدام سیاسی نیز به‌شمار آید. در واقع تلاش یک کشور برای نشان دادن حقانیت خود با اعلام آمادگی برای مراجعه به دیوان برای رسیدگی به یک موضوع آشکار می‌شود. برخی کشورها با وجود اطمینان از اینکه در موضوعی قادر به اثبات صلاحیت دیوان نمی‌باشند، صرفاً جهت استفاده تبلیغاتی و آشکار ساختن حقانیت خود در تبلیغات بین‌المللی به دیوان مراجعه می‌کنند. با این وجود، چنین مراجعاتی عموماً در مرحله احراز صلاحیت به نتیجه نرسیده و دیوان با استماع ادعای طرفین و یا یک طرف، از احراز صلاحیت و در نتیجه صدور رأی خودداری می‌کند. البته کشورهای دخیل چنین اهدافی ناگزیر از آن هستند که بر اساس مقررات موجود حقوق بین‌الملل نشان دهند که بحثی در دیوان موضوعیت داشته و دیوان می‌تواند احراز صلاحیت کند.

به هر حال، دیوان بین‌المللی دادگستری در طول حیات خود بر اساس نظر اکثر حقوقدانان با رسیدگی به ۱۲۳ اختلاف ارجاع شده از سوی دولت‌ها به این مرجع قضایی بین‌المللی که به آنها رسیدگی نموده و یا در حال رسیدگی است، پرداخته و نیز با صدور ۲۵ نظر مشورتی تاکنون نقش قابل ملاحظه‌ای در حل و فصل اختلافات بین‌المللی از یک سو و توسعه حقوق بین‌الملل و تفسیر مقررات حقوق بین‌الملل از سوی دیگر داشته است. این به‌ویژه با توجه به ضرورت حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات به‌عنوان مبنای اصلی نظام ملل متحد و مشور آن بسیار حائز اهمیت بوده است. قطعنامه‌های مختلف مجمع عمومی نیز دولت‌ها را تشویق و ترغیب به پذیرش صلاحیت اجباری دیوان حتی با اعلام حق تحفظ از سوی آنان کرده است که این امر از نظر دهنده اهمیت نقش دیوان در فیصله مسالمت‌آمیز اختلافات بین‌المللی است. نقش آرای دیرین در شکل دادن به افکار عمومی نیز بسیار حائز اهمیت بوده، به‌گونه‌ای که این آرا از نظر حقوقی در توسعه بین‌المللی ابعاد عمومی و هنجاری پیدا کرده است. در مورد این کاستی موجود در خصوص عدم امکان مراجعه افراد به دیوان نیز، روند جدید تأسیس دیوان‌های ویژه کیفری بین‌المللی توسط شورای امنیت (در سال ۱۹۹۲ میلادی)، رواندا و سیرالئون^۱ و نیز دیوان بین‌المللی کیفری که از سال ۲۰۰۲ رسماً فعالیت خود را آغاز نموده است، ابعاد جدیدی را به نظام قضایی ملل متحد جهت رسیدگی به مسئولیت‌های فردی در روابط بین‌الملل افزوده و این خود بحث مهمی را در حقوق بین‌الملل مطرح کرده است. همه این مقدمات برای این گفته شدد که نقش و جایگاه ایران در دیوان بین‌المللی دادگستری در سایه دعاوی که تاکنون ایران در آنها طرف دعوا بوده است، مورد مذاقه و تجزیه و تحلیل قرار گیرد. ایران عضو جامعه ملل و جزء قبول‌کنندگان اسامه‌نامه دیوان دائمی دادگستری بین‌المللی و نیز از پذیرندگان صلاحیت اجباری آن بوده و نیز جزء بیست‌وشش کشور صادرکننده اعلامیه واشنگتن (ملل متحد) در اول ژانویه ۱۹۴۲ و

همین‌طور از کشورهای مؤسس و فعال منشور سازمان ملل متحد که پیشنهاد پذیرش صلاحیت اجباری دیوان به نام او ثبت شده و طبعاً از اعضای اولیه دیوان بین‌المللی دادگستری است.

از ابتدای تأسیس دیوان، ایران طرف چهار دعا نزد این مرجع قضایی بین‌المللی بوده است که تاکنون بیشترین تعداد دعاوی مطرح‌شده در مورد یکی از کشورهای قاره آسیا نزد دیوان مذکور محسوب می‌گردد. ایران مجموعاً چهار بار، دو بار به عنوان «خوانده» و دو بار به عنوان «خواهان» نزد دیوان بین‌المللی دادگستری حضور یافته است: نخست، قضیه شرکت نفت ایران و انگلیس (دعای انگلیس علیه ایران)، که منجر به صدور قرار مرحله ایراد مقدماتی در ۲۲ ژوئیه ۱۹۵۲ مبنی بر عدم صلاحیت دیوان گردید. دوم، قضیه کارکنان سیاسی و کنسولی ایالات متحده آمریکا (دعای آمریکا علیه ایران) که با حکم دیوان در ۲۴ مه ۱۹۸۰ مبنی بر نقض کنوانسیون‌های ۱۹۶۱ و ۱۹۶۳ وین راجع به روابط دیپلماتیک کنسول توسط ایران پایان پذیرفت. پرونده سوم، حادثه هوایی ۳ ژوئیه ۱۹۸۸ (دعای جمهوری اسلامی ایران علیه آمریکا) است که در پی مصالحه اطراف دعا، قرار ترک دعا مورخ ۲۲ فوریه ۱۹۹۶ صادر شد. آخرین دعوی ترافیکی ایران نیز در صحن دیوان پرونده سگوهای نفتی (دعای جمهوری اسلامی ایران علیه آمریکا و دعوی متقابل آمریکا علیه ایران) است که رأی دادگاه بعد از ۱۱ سال و ۴ روز، در ۶ نوامبر ۲۰۰۳ مبنی بر عدم پذیرش تقاضای خسارت از سوی اطراف دعا صادر گردید.

در این کتاب سعی شده است دعاوی چهارگانه از روایای مختلف اعم از ادعایها و دلایل و براهین مطروحه در دادخواست‌های طرفین دعا و نیز استدلال‌های ارائه شده از سوی قضات دیوان بین‌المللی دادگستری و آثار و نتایج ناشی از طرح هر یک از دعاوی مذکور که در کدام برای منافع ملی کشورمان از اهمیت والایی برخوردار بوده است، مورد واکاوی و بررسی تحلیلی حقوقی قرار گیرد. با این امید که این نوشته به‌عنوان نخستین اثر علمی و تحقیقی در این زمینه مورد توجه، مطالعه، امعان نظر و در صورت ضرورت مورد استناد حقوقدانان، نویسندگان حقوقی، صاحب‌نظران و نیز دانشجویان رشته‌های حقوق بین‌الملل و نیز روابط بین‌الملل قرار گیرد.